

НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УКРАЇНІ

Олексій Станіславович КВІЛІНСЬКИЙ,

*доктор економічних наук, доцент, Сумський
державний університет*

<https://orcid.org/0000-0001-6318-4001>

Реалізація державної політики щодо управління розвитком технологій штучного інтелекту (далі – ШІ) в Україні на сучасному етапі є стратегічним пріоритетом, спрямованим на забезпечення національної безпеки, підвищення економічної конкурентоспроможності та модернізацію системи державного управління. Враховуючи стрімку цифрову трансформацію глобальних процесів, українська держава фокусує зусилля на створенні цілісної екосистеми, яка б гармонізувала інноваційний потенціал приватного сектору з регуляторною роллю державних інституцій. Основним вектором цієї політики є перехід від фрагментарного впровадження інтелектуальних систем до комплексної стратегії, що базується на людиноцентристському підході та дотриманні етичних стандартів. З огляду на що вбачається актуальним питання про напрями забезпечення реалізації державної політики щодо управління розвитком технологій та систем ШІ в Україні.

1. Нормативно-правове забезпечення та гармонізація з європейськими стандартами

Першочерговим напрямом є формування адекватного правового поля, здатного вчасно реагувати на технологічні виклики. Державна політика орієнтована на імплементацію норм Європейського Союзу, зокрема «Акта про штучний інтелект» (EU AI Act) [1], що є критично важливим у контексті євроінтеграційних прагнень України. Це передбачає впровадження ризико-орієнтованого підходу до класифікації систем ШІ, де особлива увага приділяється системам із високим рівнем ризику, що можуть впливати на фундаментальні права громадян. Управлінські зусилля спрямовані на розробку механізмів адаптивного регулювання, які дозволяють підтримувати гнучкість ринку за допомогою «регуляторних пісочниць» (regulatory sandboxes) – спеціальних середовищ для тестування інновацій під наглядом держави без надмірного бюрократичного тиску на ранніх етапах розробки.

2. Науково-технологічний розвиток та підтримка інноваційної інфраструктури

Держава виступає ключовим фасилітатором наукових досліджень та розробок у сфері машинного навчання, нейронних мереж та обробки великих масивів даних. Напрями забезпечення реалізації включають створення національних центрів компетенцій, які об'єднують зусилля академічної спільноти та технологічного бізнесу. Особливий акцент робиться на стимулюванні R&D-сектору через надання податкових пільг, грантову підтримку та

розвиток спеціальних правових режимів, таких як «Дія.City» [2; 3]. Важливим елементом управління є забезпечення доступу дослідників до якісних державних наборів даних (datasets), що є паливом для навчання алгоритмів. Державна політика в цьому розрізі передбачає створення національних сховищ даних із чіткими протоколами безпеки й анонімізації, що дозволяє розвивати вітчизняні моделі ШІ, адаптовані до української мови та соціокультурного контексту.

3. ШІ у секторі національної безпеки та оборони

В умовах збройної агресії та гібридних загроз використання ШІ для оборонних потреб стає критичним напрямом державної політики. Управління розвитком технологій у цій сфері зосереджене на автоматизації систем розвідки, аналізі супутникових даних у реальному часі, розвитку автономних роботизованих систем та підвищенні ефективності систем кіберзахисту критичної інфраструктури. Держава сприяє залученню military-tech стартапів до виконання державних оборонних замовлень, створюючи умови для швидкої апробації та впровадження інтелектуальних рішень на полі бою. Водночас особлива увага приділяється захисту інформаційного простору від керованих ШІ кампаній із дезінформації та маніпуляцій громадською думкою, що потребує розробки інтелектуальних систем моніторингу та верифікації контенту [4; 5; 6].

4. Кадрове забезпечення та трансформація освітнього процесу

Ефективне управління розвитком ШІ неможливе без підготовки відповідного людського капіталу. Державна політика спрямована на комплексну модернізацію системи освіти: від інтеграції основ штучного інтелекту в шкільні програми до створення спеціалізованих магістерських та PhD-програм у вищих навчальних закладах. Пріоритетним є розвиток міждисциплінарних підходів, де технічні навички програмування поєднуються з глибоким розумінням етики, права та галузевої експертизи (медицини, енергетики, агросектору). Окремим напрямом є реалізація програм перекваліфікації для дорослого населення, чия професійна діяльність може бути трансформована внаслідок автоматизації, що є запорукою соціальної стабільності в умовах четвертої промислової революції.

5. Етичні стандарти, прозорість та захист прав людини

Забезпечення довіри суспільства до технологій ШІ є наріжним каменем державної політики. Це передбачає впровадження етичних настанов, які базуються на принципах прозорості (transparency), пояснюваності (explainability) та відповідальності (accountability) [2; 7; 8]. Державне управління має гарантувати, що алгоритми ШІ не породжують дискримінацію за будь-якою ознакою та працюють згідно з принципами правової держави. Це включає створення незалежних експертних рад для оцінки впливу ШІ на права людини в таких чутливих сферах, як правосуддя, соціальне забезпечення та охорона здоров'я. Держава бере на себе роль гаранта того, що остаточне рішення в ситуаціях, які мають юридичні наслідки для громадянина, завжди залишається за людиною.

6. Цифрова інфраструктура та економічне стимулювання

Для функціонування сучасних систем ШІ необхідні значні обчислювальні потужності. Напрями державної політики передбачають розбудову

хмарних інфраструктур та залучення інвестицій у будівництво дата-центрів на території України. Економічний блок політики зосереджений на створенні сприятливого інвестиційного клімату для залучення провідних світових технологічних гігантів, а також на підтримці експортного потенціалу вітчизняних AI-продуктів. Використання ШІ в державному секторі (GovTech) дозволяє оптимізувати бюджетні витрати, підвищити якість надання публічних послуг та знизити корупційні ризики завдяки мінімізації людського фактора в адміністративних процесах [2; 9].

7. Міжнародне співробітництво та суб'єктність на світовій арені

Україна прагне бути не лише споживачем, а й активним розробником глобальних правил гри у сфері ШІ. Участь у міжнародних ініціативах під егідою ООН, ЮНЕСКО, ОЕСР та тісна співпраця з Радою Європи дозволяють Україні впливати на формування міжнародних стандартів. Державне управління в цьому напрямі орієнтоване на створення міжнародних наукових консорціумів та залучення до України глобальних центрів розробки (R&D centers), що сприятиме інтеграції української інноваційної екосистеми в світовий технологічний ланцюг доданої вартості.

Отже, державна політика щодо управління розвитком технологій ШІ в Україні є системною діяльністю, що охоплює весь спектр суспільних відносин. Успішна реалізація зазначених напрямів дозволить Україні не лише здійснити технологічний стрибок, а й забезпечити високий рівень захисту своїх громадян у цифровому світі. Баланс між підтримкою інновацій та регулюванням безпекових ризиків залишається головним викликом, відповідь на який визначатиме місце держави в новій глобальній архітектурі майбутнього.

Список використаних джерел

1. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act). *EU-Lex. Access to European Union law*. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202401689.
2. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні: концепція, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-r#Text>.
3. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 15.07.2021 № 1667-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 41. Ст. 339. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20>
4. Регулювання штучного інтелекту в Україні: Мінцифри презентувало дорожню карту. *Юридична Газета. Всеукраїнське професійне юридичне видання*. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/regulyuvannya-shtuchnogo-intelektu-v-ukrayini-mincifri-prezentovalo-dorozhnyu-kartu.html>
5. Brave1 – Кластер оборонних технологій в Україні: Офіційний веб-сайт. URL: <https://brave1.gov.ua/>
6. Центр інновацій та розвитку оборонних технологій Міністерства оборони України. *Екосистема «Delta»*: інформаційні матеріали. URL: <https://www.mil.gov.ua/>
7. Біла книга з регулювання штучного інтелекту в Україні / Міністерство цифрової трансформації України. 2024. URL: <https://guide.diia.gov.ua/uploads/documents/6669865463f82.pdf>

8. Ethics guidelines for trustworthy AI / High-Level Expert Group on Artificial Intelligence (AI HLEG). European Commission, 2019. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>

9. OECD. (2020). *Hello, World! Artificial Intelligence and its Use in the Public Sector*. OECD Observatory of Public Sector Innovation. URL: <https://oecd-opsi.org/projects/ai/>.